

„A fájdalom növekszik a világban”

Göran Sonnevi, az *Oceanen* (Óceán) költője

Göran Sonnevi svéd költő 1939-ben született a dél-svédországi Lundban. 2005-ben „Oceanen” címmel megjelent 420 oldalalt kitevő új verseskötete nem csupán szokatlan terjedelmével tűnik ki. S még csak nem is azzal, hogy hét év telt el legutóbbi jelentkezése óta. Talán inkább azzal, hogy ezt a munkáját mind az irodalmi közvélemény, mind pedig az irodalom fölött ítélő fórumként trónoló kritikusok hada osztatlan és egyöntetű elismeréssel fogadta. Éspedig talán először Sonnevi majdnem fél évszázadot átfogó irodalmi, vagy mondjuk inkább így: költői tevékenysége során.

Első kötete 1961-ben jelent meg *Outfört*, azaz Befejezetlen címmel. Az itt, valamint következő kötetében, az *Abstrakte dikter*-ben (Absztrakt versek, 1963) közölt költeményekre is a modernista, elsősorban szürrealista hatás nyomja rá bélyegét, de következő versgyűjteményével, amely 1965-ben *ingrepp-modeller* (beavatkozási modellek) címmel jelent meg, Sonnevi mintegy költői lovat cserél: politikai költőként lép fel, éspedig a baloldal költőjének szerepében. Kérlelhetetlen határozottsággal ábrázolja és kritizálja a (svéd) társadalmi visszasságokat éppúgy, mint a nagyvilágban föllelhető igazságtalanságokat és ferdeségeket, olykor kérlelhetetlen élességgel és határozottsággal. Legismertebb ebben a témában írt versének az *Om kriget i Vietnam*ot tartják, amelyik kétségtelenül formálólág hatott arra, hogy a svéd közvélemény miként ítélte meg az Egyesült Államok szerepét a vietnámi háborúban. Ez irányú politikai elkötelezettségéhez több évtizeden át hű maradt, szüntelen dialógusban a kinti és benti társadalmi és politikai eseményekkel, lebontva a személyes felelősség kérdésére is. 18 eddig megjelent kötetével méltán sorolódik Svédország, sőt egész Észak-Európa legjelentősebb költői közé. Éspedig már hosszú évek óta. Ennek ellenére nem kevesebb, mint hatszor kellett jelölni Sonnevít ahhoz, míg most az *Oceanen* („Az Óceán”) címmel megjelent kötetét végre kitüntették

az Északi Díjjal, az északi országoknak ezzel a „házi használatú” Nobel-díjával.

A kötet verseinek a zömét a norvég határ közelében fekvő Kloster szigetén írta. Közülük sokat naplószerű feljegyzésnek is lehet tekinteni, s a sziget természeti életének elemeit lelhetjük fel bennük, a fákat, madarakat, sziklákat, elsősorban pedig magát a nagy tengert, az Óceánt, vagyis a határtalan vizet. S a mindennapok apró történéseit, valamint a személyes magánélet esetleg aprónak tűnő eseményeit, amelyek azonban valami módon mindig kapcsolódnak a külső és a szigettől távol eső világ állapotához éppúgy, mint a létezés felfoghatatlan titkához.

Bizonyára sokakat meglep az is, hogy ebben a kötetében egyrészt leszámol marxista éveinek tévútjaival és tévelygéseivel, másrészt Isten feltételezett létezésének titkait is költői bonckése alá veszi. A vezérfo nalakat ehhez Dante, Hölderlin és Mandelstam életművében találja meg.

Kloster szigetén egyébként barátja és szomszédja volt a nemrégiben elhunyt jeles svéd regényírónak, Göran Tunströmnek és annak feleségének, a képzőművész Lena Cronqvistnek. Reflexiói, elmélkedései során fontos szerep jut mind a halott Tunströmre és a saját halott szü leire való visszaemlékezéseknek, mind pedig a Lenával és saját feleségé vel, Kjerstivel folytatott beszélgetéseknek. Tunström regényeinek java egyébként magyarul is elérhető Jávorszky Béla kiváló tolmácsolásá ban. Ezek a regények és a Tunströmmel Kloster szigetén folytatott be szélgetések jelentős nyomot hagytak Göran Sonnevi „újnak” mondható világszemléletében is.

Sulyok Vince

Göran Sonnevi**Öt vers****(Ezek a szegények...)**

Ezek a szegények   Mind ezek a kivertek
akiket látni se bírok anélkül hogy ezzel
megalázzam őket s ezzel magamat is
Sietek el mellettük   Arcukra és hangjukra

amely engem keresne nincs semmi válaszom
A körülmények, amíg testem súlyával és a lélek
súlyával mind előbbre nyomakodom-tolakszom
az utca nyüzsgésében   Együtt lépve a többi

járókelővel   Ez nem egyszeri eset
Folyton megismétlődik
Mi kelti hát föl bennem

e menekülni vágyást, e könyörtelenséget?
Szeretettel nyúlnék pedig hozzád   Hát érintsd
kiürültségemet   A teljesen sötétet

Vers; 1970. 10. 31.

A tenger
A tenger szeme
ahogy néz
Rád!
Rám! a víz
rétegein át is
Egy este
a tengerparton
áttetszővé vált
mind a víz
azt hittem akkor
hogy mélyebbre látok le mint amennyire
a fény le tud hatolni
mélyebbre a víz
rétegein át
S mit láttam akkor?
Tudom-e?
Láttam lefelé tekintő
arcomat, tisztábban,
áttetszőbben,
vakultabban
a mélyben megpillantott
Halottak
szemeinél –

(Anyád arcát láttam)

Anyád arcát láttam meg
a tiédben amikor
egy kis időre
szemüveged nélkül maradtál ülve
a széken De aztán
ez is tovatűnt
miként tovatűnt
az anyád arca is

(Mintha újból...)

Mintha újból az idő Óceánján
tudnék mozdulni, kifelé
a szigetkoszorúból Láthatár
nélküli tenger s céltalan Sötétség

Fény Színek, túl már mindenem
Az elképzelhetetlen részeként
Miért akkor hát ezek a szavak?
Azért, mert mások nincsenek

Láthatatlan belőlem vérzenek elő
Abból ami jelenként létezik
csupán, ami csak ez a pillanat

valahol másutt Minden különálló
Különben nem létezne semmi sem
Ez itt maga az Óceán

Leningrádi könyv, 1985

Mi számomra az Isten?
A láthatatlan arc,
a nyugodalmas És a láthatatlan
célkitűzés
a mindenütt jelenvaló
Aki megtöri
szívem keménységét
Aki intellektusom
törékeny bilincseit
széjjelzúzza

Isten előtt
az alázat vagyok
s az alázat hiánya
Nem alkalmazkodom

Milyen jogon
beszélek én Istenről?

Nincsen hozzá jogom

Svédből fordította: **Sulyok Vince**